

Een wat grijze zaterdagochtend, begin februari. Een groepje van zo'n dertig mensen verzamelt zich op een boeren erf in de Achterhoek. Eén van hen is Karen Hinkamp. Namens Landschapsbeheer Gelderland stuurt ze deze kersverse vrijwilligers aan, die zich klaarmaken om een patrijzentelling te oefenen. Voor het derde jaar op rij kijkt Hinkamp, op basis van BMP-tellingen, of maatregelen om Patrijzen te helpen hun vruchten afwerpen.

Waarom verzamelen we hier?

Dit is de boerderij van één van de deelnemers aan het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer. Verderop liggen weilanden en akkers met maatregelen waarmee we de Patrijs willen helpen en waarvoor de boer een vergoeding krijgt. In Gelderland zijn er elf van zulke regio's, waarbij je moet denken aan de aanleg van akkerranden, kruidenrijke stroken, hagen, struwelen en wintervoedselveldjes. Dat zijn allemaal kleinschalige ingrepen in enigszins besloten gebied. Open akkerland heb je hier bijna niet.

Landschapsbeheer Gelderland is druk met deze soort. Waarom?

De aanleiding was het actieplan Akker- en weidevogels dat we eind 2016 opstelden op initiatief van de provincie. Daar kwamen wat aandachtsoorten uit naar voren, waaronder Kievit en Patrijs, die er beroerd voorstaan. Er kwam ook extra geld vrij voor beheermaatregelen en monitoring van beide soorten. De maatregelen lopen via de agrarische collectieven, die beheerpakketten kunnen afsluiten voor boeren die mee willen helpen.

De laatste decennia verdwenen Patrijzen met een noodgang uit Gelderland. Hoe bepaalde je waar nog kansrijke situaties zijn?

We bekeken de verspreidingskaarten uit de Vogelatlas. Daarnaast had de provincie 'verwachtingskaarten' liggen, waarop we konden zien waar we het beste aan

de slag konden. De Achterhoek en het Rivierengebied sprongen eruit. Er zitten ook nog wat Patrijzen in de uiterwaarden van de IJssel, maar de Veluwe is eigenlijk helemaal leeg.

Wat heeft de Patrijs nodig?

Alles wat we doen is gericht op het bieden van voedsel en dekking. Vooral in de winter is het in het huidige landschap lastig om voldoende voedsel te vinden. De mengsels van de akkerranden die worden ingezaaid bestaan grotendeels uit granen die tot 1 maart blijven staan. Ook daarna blijft een deel ongemoeid, zodat zich meerjarige vegetatie kan ontwikkelen. We weten dat Patrijzen vooral broeden in zulke vegetaties, in overstaande hoekjes en onder hagen.

In 2017 benaderde je Sovom om te helpen bij het opzetten van de monitoring

We zochten een telmethode om te kijken of de maatregelen in de gebieden werken. Samen met Frank Majoor bekeek ik de resultaten van het Jaar van de Patrijs (2013). Vervolgens droegen jullie een methode aan, met de BMP-methode, die geschikt was voor ons project. Wij gingen daarna vrijwilligers werven en dat was een groot succes. Per gebied kwamen er 50-60 aanmeldingen. Dat verraste ons. Veel mensen kennen Patrijzen nog van vroeger en ik merk dat de soort een hoge 'aibaarheidsfactor' heeft. Iedereen weet dat ze zo sterk zijn afgenomen en wil graag zien dat het weer beter gaat.

Je leidt dus behoorlijk wat vrijwilligers op. Hoe pak je dat aan?

Er is een theorieavond waarop we de telmethode uitleggen. Dan gaat het over het aantal telrondes en wanneer je het veld ingaat. Op de praktijkochtend oefenen we een telling door het telgebied op zicht af te zoeken en de gegevens in Avimap in te voeren. (Trouwens, fijn dat het nu ook werkt op de iPhone!) De eerste telperiode start half februari, in maart en april volgen de andere. Bij elke ronde zoek je het gebied vanaf de randen af, waarna je in de schemer nog eens rondgaat en af en toe de baltsroep afspeelt om een reactie uit te lokken. Het is nog een uitdaging om paartjes en losse mannetjes te onderscheiden. Daar maken we de vrijwilligers ook attent op.

Daar loop je dan, in de schemering in het buitengebied. Hoe reageren omwonenden?

Die zijn erg enthousiast. We vragen de vrijwilligers om zich voor te stellen aan de bewoners en grondeigenaren in hun telgebied. Ze krijgen een standaardbrief met uitleg over het project en de vraag om Patrijzen te melden. Zo krijgen we regelmatig aanvullingen.

Een 'keverbank' en extensieve akkerrand, bedoeld om Patrijzen ook 's winters van voedsel en dekking te voorzien.

Foto: Peter Eekelder

Ten behoeve van...

De vereniging Sovon Vogelonderzoek Nederland organiseert landelijke vogeltellingen en voert onderzoek uit ten behoeve van beheer, beleid en wetenschap. 74% van onze vrijwilligers gaf via een enquête aan graag meer informatie over het gebruik van telgegevens voor natuurbescherming- en beheer te willen krijgen. In deze serie belichten we daarom het gebruik voor beheer, beleid en wetenschap. In deze zesde bijdrage een voorbeeld van beheer.

Paartje Patrijzen, in het vroege voorjaar bij zorgvuldig afspeuren van de akkers vaak nog wel te zien. Bemmels, 17 maart 2018.
Foto: Harvey van Diek

Ik durf niet te vragen of je al een toename ziet, want daarvoor lopen de tellingen nog te kort. Maar je hebt ongetwijfeld al wel wat indrukken...

We hebben inmiddels een goed beeld van de verspreiding in de gebieden. Omdat de Patrijs zo honkvast is, kun je het beste binnen 500 meter van zijn territorium ingrepen doen. Sommige territoria liggen op meer dan een kilometer afstand van zo'n plek. Voor die vogels bekijken we of er nieuwe plekken kunnen worden ingericht. Soms voldoet het huidige landschap al, zoals bij Barlo waar je nog mooie steilrandjes hebt. We willen trouwens ook in de winter gaan tellen, want

we weten nog niet goed of Patrijzen ook 's winters in de akkerranden zitten. In de afgelopen twee jaar is in sommige gebieden ook gekeken naar de kluchtgrootte. In de nazomer noteren we hoe groot de groep Patrijzen is, waarbij we volwassen en jonge vogels onderscheiden. Als we dat over meerdere jaren volhouden, kunnen we zien of de kluchten groter worden en het ook echt beter gaat met de Patrijs. Het jaar 2019 leek best goed, maar ik vind het wel spannend hoe het de komende jaren zal gaan.

● **Albert de Jong**

Sovon-Nieuws, jaargang 33 (2020) nr. 1

Verrekijkers & Telescopen

opticron

NIEUW MODEL

Imagic IS

Gestabiliseerd kijken, nu voor iedereen!. Door een nieuw ontwerp en nieuwe technologie is deze gestabiliseerde verrekijker compact, licht en toch verrassend helder. Hierdoor is een sterkere vergroting opeens voor iedereen bruikbaar zodat je alle vogels in detail kan bekijken. Modellen: 10x30 €649, 12x30 €675.

MM4 77 GA ED

High-definition modellen die uitstekende scherpste en kleurcorrectie leveren. Met een lengte van slechts 32 cm en een gewicht van slechts 1260 gram is de MM4 77 ook een van de lichtste fieldscope op de markt. Str en 45°. Lichaam €849, SDLv2 18-54x: €429. HDF T 18-54x €275.

NIEUW MODEL

Verdere informatie vind je op www.opticron.nl, email sales@opticron.co.uk of neem contact op met je lokale dealer.

Foto Fransen, Amsterdam 020 6650471

Foto Rooijmans, Budel 0495 494890

Ringfoto Focus, Den Haag 070 3638398

Foto Sipkes, Groningen 050 3128684

Foto Rembrandt, Maastricht 043 321 3903

Vogelinformatiecentrum, Texel 0222 316249

Ringfoto Focus, Voorburg 070 3863519

Kijk Uit Verrekijker, Zwolle 038 4213697

Opticron, Unit 21, Titan Court, Laporte Way, Luton, Beds, LU4 8EF, UK Tel: +44 1582 723559 www.opticron.nl